

20 uger til at lære tysk

Thorbjørn Vægter tog tysk svendebrev, da der ikke var en læreplads som elektriker i Danmark. Det har hjulpet ham til drømmejobbet. Han arbejder med vindmøller hos Siemens Gamesa

Side 16

Tema:
Femern og
Sydslesvig

Side 6-21

Sydslesvigsk
brygmester valgte
Danmark

Side 22

Ny formand for Grænse-
foreningen Ungdom

Side 32

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Femern og Sydslesvig

20 uger til at lære tysk

Thorbjørn Vægter tog sin elektrikeruddannelse i Tyskland. Det tyske svendebrev har givet ham langt bedre kort på hånden. Nu arbejder han med vindmøller for Siemens Gamesa.

16

Foto: Iben Gad

4 **Nyt fra grænselandet**

5 **Mindretallet er
brobyggere**

Leder af Peter Skov-Jakobsen,
formand for Grænseforeningen.

6 **Femern vil også give
udvikling i Sydslesvig**

12 **Hastigheden for
integration skal
speedes op**

Barriererne skal fjernes i
grænseregionerne.

16 **20 uger til at lære tysk**

22 **Sjovere at lave øl her**

Sjovere at lave øl her

Alligevel forlader Svaneke Bryghus' bornholmske brygmester Danmark.

22

Vi skal styrke vores netværk

Bo Sösemann er ny formand for Grænseforeningen Ungdom.

32

28 Skoler mødes på tværs af grænsen

Samarbejde mellem det nordligste Jylland og det sydligste Slesvig.

32 Vi skal styrke vores netværk

35 Ned i historien – ind i samtiden

Kommentar af Grænseforeningens direktør, Hanne Sundin.

36 “Bo og Jonna har gjort et fantastisk arbejde her”

Mød ildsjælene fra Grænseforeningen i Skjern, Tarm, Videbæk

41 Det sker i lokalforeningerne

40 Junge SPitzen fylder 25 år

Foto: Claus Fisker/Ritzau Scanpix

Kronprinsparret Frederik og Mary besøgte Christiansfeld i forbindelse med byens 250-årsjubilæum.

Honningkagebyen fylder 250 år

Den sønderjyske by Christiansfeld kan i år fejre sit 250-årsjubilæum. Søndag den 13. august blev jubilæet markeret med en stort anlagt festdag, hvor kronprinsparret deltog. På programmet var bl.a. en festgudstjeneste, byrundvisning og musik. Byen, der er kendt for sine honningkager, blev grundlagt i 1773 af den tyske brødremenighed Herrnhuterne, der har sit udgangspunkt i den luthersk-evangeliske kirke. Herrnhuterne var kendt for deres handels- og håndværksmæssige kundskaber, og Christiansfeld rummer i dag mange fredede og bevaringsværdige bygninger, ligesom byen siden 2015 har været optaget på UNESCOs Verdensarvsliste. Ved fejringen stod bl.a. Det Slesvigske Musikkorps for den musikalske underholdning.

Faustball-succes

Det danske faustball-landshold, der primært består af medlemmer fra det tyske mindretal i Sønderjylland, har haft en god sommer. Holdet har været i Mannheim for at deltage i VM. Her blev det til en ottendeplads efter en række sejre og et afgørende nederlag til Italien. Turneringen blev vundet af Tyskland for 13. gang ud af 16 mulige.

Nu falder hammeren

142 danske bilister har siden april fået en bøde for at parkere i Flensborg med en dansk p-skive. Det er sket, efter at Flensborg Kommune i foråret ændrede praksis, skriver Flensborg Avis. For at parkere i parkeringsarealer med tidsbegrænsning kræver det en lovpligtig tysk p-skive. Loven er ikke ny, men Flensborg har øjensynligt vendt det blinde øje til i mange år for at tilgodese danske turister.

VED GRÆSEN

Hvordan er det at bo i et grænseland?

Matthias Runge

“Jeg bor i Flensborg, hvor jeg er opvokset, og jeg bor her fordi den største del af mit liv finder sted her. Jeg er med til at drive tre forskellige virksomheder og en stor del af familien lever her. Dertil kommer det frivillige arbejde i det danske mindretal.”

“Jeg krydser græsen relativt ofte for at handle eller nyde den sønderjyske natur. Og så er jeg lige vendt hjem fra to ugers ferie i Nordjylland.”

“Det har været en fantastisk kultursommer. Det er svært at sige, hvad der var den bedste oplevelse, da der var rigtig mange i år. Den begyndte med en fantastisk GÅRDEN Festival 2023 på Tydal Gård, hvor SSF var medarrangør. Så stod mit bookingbureau for FLENSBURG AHØJ, og derefter var der Flensburger Hofkultur, hvor jeg nød en del dejlige koncerter, og hvor SSF i Flensborg-hus' dejlige baggård fik besøg af den fantastiske JJ Paulo.”

Matthias Runge, 28 år, er formand for Sydslesvigsk Forenings Kulturudvalg og selvstændig i musik- og filmbranchen som musiker, producer og booker.

Magasinet **Græsen** nr. 4/2023 85. årgang **Udgiver** Grænsforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Ansv. redaktør Poul Struve Nielsen, pn@gransforeningen.dk, tlf. 2334 5509 **Forside** Iben Gad **Layout** Prik grafisk
tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S **Abonnement** Grænsforeningen, info@gransforeningen.dk,
tlf. 3311 3063 **Udgivelsesplan 2023** nr. 5: 25. oktober, nr. 6: 14. december.
Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato. Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.
Læs magasinet Græsen online www.gransforeningen.dk/gransen. ISSN: 0903-2223

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Mindretallene er brobyggere

Af Peter Skov-Jakobsen
Formand for Grænseforeningen

Det er spændende som verden hele tiden forandrer sig. Mon ikke der stadig er mange mennesker, der tænker om Sverige, at der i hvert fald er en sejltur imellem os, og dermed er det hele lidt mere udland? For os i hovedstadsområdet har grænseregionen mellem Sverige og Danmark ændret sig fuldstændigt. Vi bor og arbejder på alle sider af en landegrænse. Det er ikke usædvanligt at blive betjent på svensk i København. Det er ikke usædvanligt, at kolleger bor i Malmø eller omegn.

Der er ingen tvivl om, at Femern Bælt-forbindelsen vil ændre i hvert fald to grænse-

dansk-tyske grænseland mellem Kongeåen og Kielerkanalen.

Der er ingen tvivl om, at vi skal have vores politiske og økonomiske opmærksomhed rettet mod den yderligere udvikling af Region Sønderjylland-Schleswig. Vi skal have øjnene åbne for fremtiden. Der findes mange indtjeningsmuligheder for vores landsdele, som vi ikke har fået øjnene op for. Omstillingen til grøn energi, den nye turisme i Europa, uddannelsesmuligheder.

Der er små tegn på, at mennesker fremover i højere grad vil søge væk fra byerne og bo anderledes.

Den ukendte fremtid gør nogle mennesker bange. De rykker tilbage og bliver forbeholdne. Jeg husker, at mine bedsteforældre syntes, at de havde haft den bedste tid – og de havde både oplevet Første og Anden Verdenskrig.

Når jeg ser frem, har jeg det anderledes. Man kan ikke være ligeglad med de problemer, der tårner sig op i verden. Demokratiet har åbenlyst ikke den tiltrækningskraft, som tidligere var tilfældet. Det autoritære og det totalitære er stadig til stede som en trussel. Vi har frygtelige våben, som kan ødelægge jorden, hvis vi bruger dem. Vi skal endnu mere intensivt løse klimaproblemer og tænke miljørigtigt.

Vi skal tænke sammen med andre. Vi kan ikke gemme os bagved vores kultur eller vores nationalitet. Vi kan alle, hver med vores særegenhed og særlige skønhed, bidrage til, at verden bliver et bedre sted. Vi kan bidrage med agtelse for den andens sprog og kultur og hele tiden have for øje: hvordan arbejder vi bedre sammen.

Vores mindretal kan hjælpe os. De er brohoveder ind i fremtiden. Mindretallene kan hjælpe os tættere på hinanden. Venlighed og respekt er vejen. Ikke bål og brand! 🇩🇰

“

Der vil snart være meget kort mellem København og Hamborg. Det bliver spændende at se, hvordan de to store byer vil påvirke hinanden

regioner, nemlig det, som vi i dag kender som grænselandet og så området omkring Lolland-Falster og den østligste del af Holsten og Hamborg.

Der vil snart være meget kort mellem København og Hamborg. Det bliver spændende at se, hvordan de to store byer vil påvirke hinanden. Meget trafik vil ikke længere belaste vejene mellem København og det

Femern vil også give udvikling til Sydslesvig

Af Keld Broksø

Illustration: Femern A/S

Sådan kommer den nye Femern Bælt forbindelse med 18 kilometer sænketunnel til at se ud fra Rødby fra 2029.

Femern Bælt-tunnelen giver også egnsudvikling for Sydslesvig, lover direktørerne hos organisationerne STRING og Femern Belt Development – samt en virksomhedsekspert i Sydslesvig hos DanTaxLegal. De ser det danske mindretals tosprogede evner som en af de bærende kræfter for en ny storregion. Erhvervslivet forbereder sig allerede, men mindretallets parti SSW arbejder også hårdt i Landdagen i Kiel og Forbundsdagen i Berlin for, at motorveje og jernbaner gennem Sydslesvig kan følge med en kommende vækst og udvikling. ➡➡

“

Femern-forbindelsen vil i høj grad gavne Sydslesvig og hele Slesvig-Holsten

Direktør Stig Rømer Winther fra fonden Femern Belt Development

Midt i gravearbejdet netop nu til Femern Bælt-tunnelen tegner sig i horisonten fra 2029 en fugle-flugtslinje direkte fra Sverige og København mod Hamborg. Potentialet for vækst i erhvervslivet langs motorvejs- og jernbaneruten er der enighed om blandt erhvervsorganisationer som Erhvervshus Sjælland, Femern Belt Development og tyske HanseBelt e.V. Adskillige initiativer som konferencer, netværksmøder, analyse- og PR-arbejde er derfor i fuld gang for at udnytte strækningen for hver ende af den 18 kilometer lange sænketunnel mellem Danmark og Tyskland.

Med hvad så med Sydslesvig?

Kører det hele så ikke bare udenom det landfaste grænseland nu?

Glemmer vi ikke alt om det danske mindretal syd for grænsen og det tyske mindretal nord for?

“Nej, Femern-forbindelsen vil i høj grad gavne grænselandet med Sydslesvig og hele Slesvig-Holsten”, siger direktør Stig Rømer Winther fra fonden Femern Belt Development.

Fonden er drivkraft for vækst og udvikling under Femern-tunnelens anlæg – samt omdrejningspunkt for det dansk-tyske samarbejde.

“Når forbindelsen skaber øget samhandel, gavner det hele den nordtyske region. Her oplever jeg det danske mindretal som meget aktivt involveret. Både blandt erhvervsfolk, embedsmændene og politikerne i delstaterne. Netop fordi det danske mindretal er tosproget, så kan de være en del af den lim, der binder en ny storregion sammen”, mener Stig Rømer Winther.

“Derfor er det også noget vrøvl, hvis både Syd- og Nordslesvig med det tyske mindretal pludselig opfattes som en blindtarm, når Danmark bindes mere sammen med Nordtyskland af Femern-forbindelsen. En ny trafikkorridor over Femern ødelægger ikke den vestlige grænseregion, for når trafikmængden vokser, så er der også brug for to grænsekorridorer. Vi opnår, at varer og tjenesteydelser når hurtigere frem i en samlet region. Der er ikke en modsætning eller et konkurrenceparameter til Sydslesvig, fordi

den forbindelse også gavner Østdanmark. Vi må heller ikke glemme perspektivet for en mere sammentømret region i forslaget om en fast forbindelse mellem Als og Fyn”, påpeger Stig Rømer Winther.

Als-Fyn sparer tid

Ifølge Vejdirektoratets rapport fra 2019 om en ny fast forbindelse mellem Als og Fyn vil en pendler mellem Padborg og Odense spare næsten en time. Går turen i stedet til Svendborg spares halvanden time mellem det sydlige Jylland og Fyn. En ny forundersøgelse ventes i 2024. Derpå skal Folketinget beslutte en miljøkonsekvensvurdering som grundlag for en anlægslov. Foreløbig er Femern-forbindelsen derfor eneste sikre kort. Den har til gengæld allerede startet

en integrationsproces i erhvervslivet. Det blev blandt andet set på investeringsmessen Expo Real i oktober 2022 i München. Her havde Slesvig-Holstens stand også samlet Erhvervshus Sjælland, Business LF og Femern Belt Development sammen med den tyske erhvervsorganisation HanseBelt e.v. Deres fokus var netop beskæftigelses- og investeringsmuligheder i den kommende Femern Bælt-region, inklusive Sydslesvig. Direktør Stig Rømer Winther gav her sammen med Bernd Jorkisch fra HanseBelt e.v. et halvt hundrede investorer orientering om kommende udviklings- og investeringsmuligheder i kølvandet af Femern-projektet.

“Det er dog for tidligt at sige, hvor stort potentialet er for erhvervslivet”, siger Stig Rømer Winther. ➡➡

“

*Vi ser en udvidelse af markedet
snarere end konkurrence mellem
landsdelene*

Partner hos DanTaxLegal i Harrislee, Jan Meyer-Sievers

I Harreslev ventes opblomstring

Tal på de forventede fordele af Femern ikke mindst for Sydslesvig er ganske rigtigt svære at få. Men optimismen er der i Harreslev lige syd for den dansk-tyske grænse. Der har DanTaxLegal i over 35 år været trædesten for hundredvis af virksomheder med rådgivning om skat, jura, revision og driftsøkonomi. Rådene får især danske virksomheder i Tyskland eller dem, som vil etablere sig eller investere i Tyskland.

Partner hos DanTaxLegal – og flydende i dansk og tysk, Jan Meyer-Sievers, er nu overbevist om, at Femern-forbindelsen giver store muligheder for hele Slesvig-Holsten – og vil give et stærkt skub til det økonomiske samarbejde med Danmark, men også med andre skandinaviske lande.

“Vi ser en udvidelse af markedet snarere end konkurrence mellem landsdelene. Den stærke forankring af produktionsvirksomheder i Jylland vil blive suppleret af en service- og handelsakse på Femern Bælt-vejen”, forudser Jan Meyer-Sievers, som også oplever større aktivitet nu hos politikerne om dansk-tysk samarbejde.

“Især det nordlige Slesvig-Holsten er på grund af sin århundredgamle grænselokalitet, sin tosprogethed og sit kendskab til nabolandets kulturelle særpræg forudbestemt til at fremme samarbejdet mellem Danmark og Tyskland. Det danske mindretal kan spille en rolle i det, hvis det er parat til det”, siger Jan Meyer-Sievers, som desuden er formand for Business Tyskland, der er en forening af rådgivere fra regionen, som hjælper danske virksomheder til succes på det tyske marked.

Positivt – og kritisk SSW

Og er mindretallet så parat til rollen som lim i en storregion?

Ja, for hos Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) er landssekretær Martin Lorenzen helt enig i, at Femern-forbindelsen også vil gavne Sydslesvig.

“Med Femern-forbindelsen forventer vi, at man gør mere ud af det dansk-nordtyske samarbejde i hele grænseregionen. Vi har haft undersøgelser her som viser, at nordtyske virksomheder ikke er gode nok til at

udnytte markedet i Danmark og Norden. Det kan opmærksomheden om Femern hjælpe på. Der stiller vi som dansk mindretal også vores tosprogede kompetencer til rådighed. Og vi er allerede delvis i gang med at arbejde som brobyggere. Vi sidder med i regionsamarbejdet mellem Sønderjylland og Slesvig-Holsten. Vi er også en del af et samarbejde, som rådgiver pendlere i regionen – for vi kan forvente at få flere”, fortæller Martin Lorenzen.

Men...

Der er dog et kritisk men:

“Midt i fordelene for hele den nordtyske region med Femern-forbindelsen kan der selvfølgelig også være bekymring for, hvordan det skal gå med erhvervsstruktur og infrastruktur i Sydslesvig”, siger Martin Lorenzen.

“Vi er ikke imod Femern-forbindelsen, men vi mener, man samtidig skal udvikle Jyllands-ruten over grænsen for motorvejen og jernbanen. Der burde være mere fremgang i de projekter, og tyskerne er ikke særligt gode til at udbygge infrastruktur for tiden. Man skal huske, at halvdelen af den danske industriproduktion er i Vestdanmark, hvor Femern-broen i sig selv ikke er en fordel. Det er fint at arbejde på forbindelsen Fyn-Als, men så risikerer vi at glemme Jyllands-ruten ned gennem Sydslesvig. Vi har eksempelvis kun en tresporet motorvej fra Hamborg til Neumünster og ikke til grænsen, og den skal udvides. Det arbejder SSW hårdt for i Landdagen i Slesvig-Holsten og i Forbundsdagen i Berlin”, fortæller Martin Lorenzen.

I SSW's valgprogram “Wahlprogramm des SSW zur Landtagswahl am 8. Mai 2022” er hele fire sider reserveret til forbedret infrastruktur i grænseregionen.

STRING efterlyser masterplan

STRING-samarbejdet arbejder netop på at skabe infrastruktur og udvikling fra Norge til hele Nordtyskland i kølvandet på Femern-tunnelen. STRING-direktør Thomas Becker understreger, at Sydslesvig ikke er skåret ud af den ligning.

“Tværtimod. Femern betyder en udvidel-

se af hele regionen og en berigelse, også for Sydslesvig”, siger Thomas Becker, men han efterlyser en masterplan for udviklingen af erhvervssamarbejdet.

“I den proces vil vi have endnu mere kontakt med de tosprogede mindretal i Sønderjylland og Sydslesvig som en del af limen for storregionen. Vi har allerede haft personlige kontakter med mindretallene ved vores arrangementer og vil styrke det fremover”, siger Thomas Becker. 🍷

STRING er en forkortelse for 'Southwestern Baltic Sea Trans Regional Inventing New Geography' og er et samarbejde mellem 13 regionale aktører i Norge, Syd- og Vestsverige, Danmark og Nordtyskland.

“

I den proces vil vi have endnu mere kontakt med de tosprogede mindretal i Sønderjylland og Sydslesvig som en del af limen for storregionen

STRING-direktør Thomas Becker

Hastigheden for integration skal speedes op

Af Keld Broksø

Illustration: Femern A/S

Sydslesvig og det danske mindretal bliver blandt tandhjulene i maskineriet bag en ny, grænseoverskridende storregion gennem Norge, Danmark, Sverige og Nordtyskland. Men hastigheden for integrationen over landegrænserne skal speedes op i forhold til erfaringerne fra Øresundsforbindelsen, mener Femern Belt Development og STRING-samarbejdet. Pendlerne er positive overfor et samarbejde og erfaringsudveksling fra Øresund til den dansk-tyske grænse.

Femern Bælt-sænkettunnelen bygger på erfaringer fra Øresundsforbindelsens sænkettunnel. Det er blot en af de ligheder, der står lige for: Øresundsforbindelsen skulle skabe synergi mellem Skåne og Sjælland i Øresundsregionen. Nu skal Femern-forbindelsen skabe mere synergi i regionen mellem Danmark og hele Nordtyskland. Og ifølge STRING-samarbejdet skal Femern-tunnelen faktisk være det manglende led i en storregion helt fra Norge til Nordtyskland.

EU-transport samarbejdet TEN-T ser endda den nordiske storregion som forbindelsesled helt ned til Syditalien.

Dermed træder grænseregionen Nordtyskland og det sydlige Danmark for alvor ind på scenen i storregionernes æra. Det er også et praktisk eksempel på teorierne om regionernes Europa, som blandt andre afdøde professor Christian Wichmann Matthiessen, Institut for Geografi på Københavns Universitet, udviklede op til, at Øresundsbroen kom i 2000 – og i årene efter, blandt andet i tæt samarbejde og forståelse med daværende overborgmester for København, Jens Kramer Mikkelsen (S). Teorien kan kort opsummeres til, at i vore ➡

Sådan ser STRING-samarbejdet en nordisk storregion med både Øresundsregionen og en dansk tysk grænseregion – samt koblingen mod syd i Europa, som EU's transportsamarbejde TEN-T ser det. Som det fremgår, er Jyllandssporet med i en samlet region mod Sydslesvig – udover den østlige korridor fra Sverige over København og Femern mod Nordtyskland.

dages Europa er det ikke så meget lande, men landenes storregioner på tværs også af grænser, som konkurrerer om investeringer, højt kvalificeret arbejdskraft og forskning. Des mere viden, økonomisk kraft og integration, regioner har – des mere kan de være magneter for yderligere vækst, lyder konklusionen.

Ikke alt gik dog efter teoribogen i Øresundsregionen.

Blandt andet mangler mange barrierer at blive løst.

“Vi kan godt lære af Øresundsregionen, når vi ser på Femern”, mener direktør Stig Rømer Winther fra fonden Femern Belt Development.

“Integrationen over Øresund kunne være gået hurtigere. Vi skal derfor have mere ‘action’ end festtaler. Vi skal have gjort op med barrierer som grænselukninger og 180 dages skattereglen for skattepligt, hvis man opholder sig længere end det i et af nabolandene”, siger Stig Rømer Winther.

Efterlysningen af mere ‘action’ er STRING-samarbejdets direktør, Thomas Becker, med på op til Femern-tunnelens indvielse i 2029.

STRING er en politisk netværksorganisation, som strækker sig fra Hamborg og Slesvig-Holsten, over Hovedstadsområdet og København, Malmø, Skåne og til Akershus og Østfold i Norge. STRINGs vision er at skabe samlet grøn vækst i kølvandet af den nye infrastruktur, som er tilknyttet Femern-tunnelen. Fokus er på infrastruktur, grøn vækst, udvikling, turisme, kultur og bosættelse på tværs af grænser.

“Vi ønsker at blive en modelregion for EU’s indre marked på tværs af Nordtyskland og Danmark med fri bevægelighed for arbejdskraft og varer. Jeg er optimist”, proklamerer Thomas Becker.

“Blandt andet fordi Ukraine-krigen har fået os til at gentænke vores verdensbillede, herunder globaliseringen. Vi ønsker nu tættere samarbejde om eksempelvis kritisk energiforsyning med vores nabolande. Verdens vækstcentre vil være stærke, regionale og grænseoverskridende enheder. Når de har bæredygtig vækst, vil de ikke blot blive dobbelt så stærke, men flere gange stærkere”, siger Thomas Becker.

Barriereexit mangler

Status for skoleeksemplet Øresundsforbindelsens kamp mod barrierer er heller ikke 100 procent overbevisende, selv om der har været 22 år til at få det gjort, siden broen og tunnelen kom.

I 2010 udgav den nu nedlagte Øresunds-

Udsigten til en storregion via Femern gør, at Øresundsregionens erfaringer bliver interessante: “Hvis man har lignende pendlerproblemer for de knapt 20.000 danskerne i Skåne kan man måske lære af hinandens erfaringer og problemstillinger,” siger landssekretær Martin Lorenzen for SSW (Sydslesvigsk Vælgerforening).

I den store FaceBook-gruppe ‘Øresundspendler – i klemme mellem to lande’ siger talsperson Pia Jacobsen, at et samarbejde med pendlere hos det danske mindretal over den dansk-tyske grænse kunne være fint. “Der er helt sikkert fælles ting at kæmpe for,” mener hun.

komité en publikation med titlen ‘33 hindringer, udfordringer og muligheder’. Nordisk Ministerråd holdt konference om resultaterne, og pressen var på plads til at sætte ild til debatten. Men i dag er kun 19 af de 33 erhvervsbarrierer i Øresundsregionen løst. Erhvervslivet har endda uden politisk handlekraft i ryggen løst flere af barriererne helt selv. Eksempelvis om bank- og teletakster, postgebyrer og virksomhedsrådgivning fra private som offentlige. Det var da også en række erhvervsgrupper, der selv var med til at definere de 33 barrierer. Blandt de uløste, politisk bestemte barrierer er, at pension i nabolandet kan gå tabt, hvis den ikke overvåges – og at uddannelser, kvalifikationer og autorisationer ikke er ligeværdige på begge sider af den dansk-svenske grænse, hvilket er genkendeligt mod Tyskland.

I dag er Øresundskomiteen erstattet af Greater Copenhagen på tværs af 85 kommuner og fire regioner på hver side af Øresund. Et tilsvarende, grænseoverskridende samarbejde sydpå er foreløbig samlet i Region Sønderjylland-Schleswig, som huser den politiske og administrative del af samarbejdet i det dansk-tyske grænseland. Der er derudover samarbejde inden for erhvervslivet, mellem foreninger, forbund og andre organisationer samt borgerne. Her vil Region Sønderjylland-Schleswig forbedre rammebetingelserne for samarbejdet.

Når flere barrierer kan genkendes i grænseregionen Danmark-Tyskland fra debatten gennem 22 år over Øresund, så kan konsekvenserne også forudses: Løses barriererne ikke, kan både pendlertallet og antallet af danskere på den anden side af grænsen falde, som det netop er sket i seneste opgørelse fra Skåne. Per 31. december 2021 boede der 19.634 danskfødte personer i Skåne, ifølge Sveriges statistikmyndighed, SCB. Det er 18 procent færre end rekordåret 2009, hvor der boede næsten 24.000 danskere på den anden side af Øresund – eller knap halvdelen af det estimerede tal for det danske mindretal i Sydslesvig på godt 50.000. Nogle har ganske enkelt fået kolde fødder over besværlighederne ved at være pendler, konstaterer pendlergrupper.

Til gengæld har der på Øresundsbroen mellem Malmø og København været støt stigende trafik, om end afbrudt af pandemien. I dag mangler kun 5 procent, før 2019-niveauet for trafikken over Øresundsbroen er nået. I september 2022 sammenlignet med samme måned 2021 steg trafikken med 9 procent til 588.683 køretøjer. Det betyder, at brotrafikken kun er 4,7 procent lavere sammenlignet med september 2019, viser trafikstatistik fra Øresundsbro Konsortiet. Til gengæld blev antallet af togaftage for nylig i december 2022 øget fra tre til fire i timen i dagtimerne, mens der i myldretiden fortsat kører seks tog i timen.

Spøgelsesbilister

Der er altså fremgang i trafikken over grænsen til Sverige, selv om der blev gjort tykt grin med de få "spøgelsesbilister" kort efter Øresundsforbindelsens indvielse i 2000.

En tilsvarende udvikling over Femern kan ikke udelukkes, om end prognoserne (ganske som over Øresund) ser aldeles positive ud fra start: I Folketingets beslutningsgrundlag står eksempelvis i rapporten "Fehmarnbelt Forecast 2014", at antallet af biler ventes at være ca. 5.400 pr. døgn før åbningen (med færger) stigende til ca. 9.400 biler gennem Femern-tunnelen det fjerde år efter åbningen. Årlig vækst ventes efter de første fire år at være ca. to meter over Femern.

Kan pendlerne samarbejde?

På grund af flere ligheder i pendlernes situation og deres og erhvervslivets barrierer fra Danmark-Sydsverige til Danmark-Nordtyskland om alt fra grænsekontrol til forskellige skatteregler, så ligger et spørgsmål lige for: Kan der kan skabes et samarbejde mellem pendlere i Skåne og pendlere i den kommende dansk-tyske storregion, herunder fra det danske mindretal, når Femern-tunnelen er klar?

“Det er klart, at hvis man har lignende pendlerproblemer for de knapt 20.000 danskerne i Skåne kan man måske lære af hindandens erfaringer og problemstillinger. Det er ikke sikkert – for Sverige har jo en anden lovgivning end Tysklands”, pointerer Martin Lorenzen, der er landssekretær for det danske mindretal og det frisiske mindretals parti SSW (Sydslesvigsk Vælgerforening).

I den meget aktive Facebook-gruppe med over 5.300 medlemmer “Øresundspendler – i klemme mellem to lande” siger talsperson og dansker bosat i Skåne, Pia Jacobsen, at et samarbejde med pendlere hos mindretallene over den dansk-tyske grænse kunne være fint.

“Der er helt sikkert fælles ting at kæmpe for. Det kan tænkes, at der også er skattemæssige ligheder, vi kunne samles om, såsom reglerne for hjemmearbejdsdage med mere. Der er helt sikkert noget at tænke på”, fastslår Pia Jacobsen, som sammen med Facebook-gruppen presser på for bedre samarbejde over grænsen også ved deltagelse i seminarer, konferencer og i den offentlige debat. 🇩🇪

Flere barrierer kan genkendes i grænseregionen Danmark-Tyskland fra debatten gennem 22 år over Øresundsbroen på billedet her mellem Danmark-Sverige.

© 2023

20 uger til at lære tysk

Af Poul Struve Nielsen
Foto: Iben Gad

Da Thorbjørn Vægter ikke kunne få en læreplads, rykkede han til Sydslesvig, hvor hans mormor kom fra, og begyndte på teknisk skole i Flensborg. Det var hårdt, men nu har han et svendebrev, der er meget mere værd

Selvom Thorbjørn Vægter har været rigtig meget på besøg hos sin sydslesvigske familie syd for Padborg, kunne han ikke tale tysk, da han begyndte på en uddannelse som elektriker syd for grænsen. For familien er en del af det danske mindretal og taler dansk sammen.

Efter et år på teknisk skole i Nykøbing Falster begyndte han på uddannelsen som elektriker. Men efter de 20 ugers introduktion på skolebænken sluttede det brat. Det var i 2009, finanskrisen rasede, ingen turde bygge, og ingen håndværkere tog lærlinge. Der var ingen praktikplads, så Thorbjørn Vægter måtte tage til takke med et job som ufraglært i den lokale Føtex.

Men hans drøm om at blive elektriker var stadig intakt. Hans mormor er vokset op sammen med sin kusine på en gård lige syd for Padborg-grænsen, og familien har holdt sammen, selv om mormoren har stiftet familie på Falster langt fra den sydslesvigske hjemegn.

Så familien i Sydslesvig havde et forslag: Kom da til Tyskland, her er der mangel på lærlinge!

Det har han fået meget ud af. I dag arbejder han med vindenergi. Og det tyske svendebrev er ingen ulempe, når man som elektriker og installatør, som Thorbjørn Vægter siden har videreuddannet sig til, arbejder for det tyske vindenergifirma Siemens Gamesa. ➡

Men dengang, han måtte opgive at få en læreplads i Danmark og flytte syd for grænsen, var der langt til mål.

Boede hos familie

“Jeg flyttede ind hos min mormors kusine og hendes mand. De havde et ekstra værelse. Jeg var 19 år og i Tyskland uden at kunne tysk 14 dage før, jeg skulle begynde på uddannelsen. Jeg mødte min lærer en uge før, jeg skulle begynde på skolen. Han fortalte, at jeg ikke ville blive bedømt på tysk retskrivning, men på teknik og matematik”.

De fag kræver det nu også en del tysk at forklare, og Thorbjørn Vægter er glad for, at han havde taget sit 20 ugers grundforløb i Danmark. De tyske klassekammerater begyndte fra bunden, så han havde et forspring.

“Du kan godt sige, at det gav mig 20 uger til at lære tysk. Jeg tog noter i timerne og oversatte dem derhjemme. Og efter et par måneder begyndte jeg at forstå, hvad der blev sagt i timerne. Da kunne jeg følge med i undervisningen”, siger han.

Det skal siges, at når man har haft tysk i det danske skolesystem, så har man faktisk haft en del tysktimer, men derfor er det stadig svært at tale og forstå et fremmedsprog, der på alle måder er langt bagefter engelsk, når det kommer til fremmedsproglig påvirkning i Danmark.

“Efter et års tid kunne jeg tale sproget. Efter to år var jeg selv tilfreds med tysk, og da jeg efter tre et halvt år nærmede mig afslutningen på uddannelsen, talte jeg uden dansk accent. Men det er ikke bare sproget, jeg har haft gavn af. Jeg har fået langt bedre jobs, fordi jeg havde et tysk svendebrev. I nogle tilfælde, fordi det var relevant at kunne tysk, i andre tilfælde fordi det simpelt hen viser, at jeg gør en ordentlig indsats og kan gennemføre noget, der er svært”, siger Thorbjørn Vægter.

Sproget var heller ikke den eneste forskel på Danmark og Tyskland.

“Begge steder arbejder elektrikere efter EU-standarder, så fagligt set er det ikke så svært at virke det ene sted, hvis man først har lært det i det andet land. Men i Danmark er man meget overladt til sin egen læring. I Tyskland er det mere firkantet. Der stilles flere krav både i undervisningen og på arbejdspladsen.”

De tre et halvt års uddannelse fordelte sig således, at der først var et års teori på Ecker

ner Schule, som den tekniske skole i Flensborg hedder. Derefter var der to et halvt års praktiktid, som vekslede mellem praksis og teori, således at der var to uger på arbejdspladsen og så en uge i praktik.

Nogle andre krav

“I Tyskland stiller lærepladsen også krav til karaktererne. Hvis ikke karakteren er høj nok, opløses kontrakten. Karaktersystemet går fra 1 til 6. 1 til 4 er bestået. Får du 5 eller 6 i et fag, er du dumpet. Min arbejdsgiver krævede minimum 3, og jeg havde 2,8 i gennemsnit, så det gik lige”.

Thorbjørn Vægter var i lære hos en elek-

“

I Danmark er man meget overladt til sin egen læring. I Tyskland er det mere firkantet. Der stilles flere krav både i undervisningen og på arbejdspladsen

triker, som var en del af det danske mindretal. Mester var tysk, men havde giftet sig ind i det danske mindretal og lært sig dansk.

“Som arbejdsgiver var han nok af ‘den gamle tyske skole’. Han var da glad nok for, at jeg var dansker, men der var ingen for-

skelsbehandling. Fordi jeg var dansker, fik jeg lov at kalde ham ‘du’ og titulere ham ved fornavn. Det var den særbehandling, jeg fik. Men det er ellers også uhørt i Tyskland, at man ikke siger ‘De’ til mester. Det gjorde de på andre arbejdspladser, og det sagde vi til læreren og til kunderne”.

“I Danmark er det at lave fejl en del af læringsprocessen. Sådan er det ikke i ‘den gamle tyske skole’. Der skal tingene bare være i orden. Du må ikke ødelægge noget, du må ikke komme for sent, og du følger bare reglerne. Det var ikke Føtex i Nykøbing.”

“Lønnen var heller ikke som i Danmark. Dernede er lønnen til en lærling baseret på, at man bor hjemme og ikke har mange udgifter. Den rækker til lommepenge, ikke til husleje. Efter et år flyttede jeg i egen bolig i Flensborg, så der skulle flere penge på bordet. Derfor arbejdede jeg hver anden weekend hos Fleggaard. Der mødte jeg en del fra det danske mindretal, for de kan godt lide at have dansktalende medarbejdere i grænsebutikkerne.”

“Jeg kom også til nogle kulturelle arrangementer i det danske mindretals regi sammen med min sydslesvigske familie.

“

Jeg er den første dansker nogensinde, der har fået svendebrev derfra. Det er ellers en mulighed, flere godt kunne benytte

Men jeg arbejdede jo ret meget med 40 timer plus det løse som elektrikerlærling og 25 timer hver anden weekend, så det var begrænset, hvor meget jeg kom ud.”

Det vat det værd

Hvis Thorbjørn Vægter skulle vælge, om han ville kaste sig over en tysk uddannelse i dag, bliver det et ja. Men kun fordi, det tyske svendebrev har givet ham så mange flere muligheder.

“Lige da jeg var færdig, ville jeg ikke have gjort det igen. For det var hårdt. Jeg har virkelig været meget igennem. Men nu, hvor det er lidt på afstand, er jeg glad for, jeg stod det igennem. Jeg har arbejdet som almindelig elektriker i Danmark, men jeg har også søgt og fået arbejde, som jeg kan takke det tyske svendebrev for. Jeg er siden også blevet uddannet som elinstallatør. Det begyndte jeg med, da jeg var hos Ørsted, som driver vindmølleparken i Gedser. Jeg fik lov at fortsætte, da jeg skiftede til RWE, en af de største operatører i Tyskland, som har købt vindmølleparken i Rødbyhavn Havn. I forbindelse med uddannelsen fik jeg mulighed for at arbejde fire uger med ingeniørerne på hovedkvarteret i Hamborg. Det var jeg den første elektriker, der fik lov til, og det kunne kun lade sig gøre på grund af min tyske uddannelse”, siger han.

Og det er noget særligt for en dansker at have et tysk svendebrev.

“Jeg fik at vide på skolen, at jeg er den første dansker nogensinde, der har fået svendebrev derfra. Det er ellers en mulighed, flere godt kunne benytte”, siger Thorbjørn Vægter. Han har et råd til myndighederne, hvis man skal prøve at skabe et bedre samarbejde:

“Byg bro mellem virksomheder og lærlinge på tværs af grænsen. Fra dansk side bør man begynde uddannelsen op med lidt tysk og lidt kulturforståelse. Tyskerne mangler stadig lærlinge.” 🇩🇪

I Tyskland er der ikke så meget respekt om håndværkere

Der er stor forskel på uddannelsessystemet i Danmark og Tyskland. Mens vi i Danmark har en enhedsskole, hvor alle går sammen til og med 9. klasse, så sker der en adskillelse af eleverne langt tidligere i Tyskland. Allerede efter fjerde klasse er det sådan set afgjort, om man kan blive student eller må finde noget andet at lave.

Og det system skaber ikke større respekt om at være håndværker.

“Hvis nogen i Danmark taler om, at der er mere respekt omkring håndværkere og faguddannelser i Tyskland, så vi kan lære noget af det, så tager de fejl”, siger Thorbjørn Vægter.

“Vi var 13, der fik et svendebrev. Kun to af de andre ønskede at arbejde som elektrikere. De andres mål var at videreuddanne sig. Håndværksuddannelser er ikke særligt eftertragtede i Tyskland og respekteres ikke som i Danmark. I Tyskland er det vigtigt at have en titel, og det har man ikke som håndværker”.

Tag chancen og tal tysk, de lytter!

Faktisk har rigtig mange, der har gået i grundskole i Danmark, haft tysk i en del år. Alligevel beskrives det ofte som et problem, at for få i Danmark taler tysk. Som en, der er kommet efter det ved at bo i Tyskland og tage en uddannelse med folkeskolen som den eneste tysk-sproglige baggrund, har Thorbjørn Vægter et godt råd til unge i Danmark: Bare tal tysk!

“I skolen lærer vi, at tysk skal være grammatisk korrekt. Ellers kan man ikke tale det. Så tror man, tyskerne ikke vil tale med én, men det vil de godt. Tyskerne er meget imødekommende og har stor respekt for folk, der vil tale deres sprog og ikke bare taler engelsk. De vil rigtig gerne tale med udlændinge på tysk. Og i øvrigt taler tyskerne heller ikke selv grammatisk korrekt. De bruger mange vendinger, som ikke vil gå an i en tysktid.”

I en ny serie fortæller sydslesvigere om at have bosat sig i Danmark.

Valgte Danmark: Sjovere at lave øl her

Tekst og fotos af Poul Struve Nielsen

Sydslesvigsk brygmester tog sin uddannelse i München og gjorde karriere i Danmark, fordi det tyske Reinheitsgebot, som var vigtigt i 1500-tallet, er blevet en unødigt hindring for kreativiteten i ølbrygning. Nu skal han videre ud i den store verden, Mød Jan Paul, Svaneke Bryghus, som er den første i magasinet Grænsens nye serie om sydslesvigere i Danmark

Det er ret privilegeret at interviewe brygmesteren fra Svaneke Bryghus i bryghusets restaurant på torvet i Svaneke. Han kan nemlig bare selv gå ind og tappe øl til dig fra tanken, også øl som slet ikke kan fås i hannerne i restauranten, hvor der ellers må siges at være et upåklageligt godt udvalg.

“Det her er en Jylsplat. Den er brygget i august 2009. Vi sælger den ikke. Den serverer vi kun for venner og gæster. Jeg proppe de en masse bær i den, og det affødte så en spontangæring. Ellers kunne det ikke lade sig gøre”, siger Jan Paul, da vi smager på den særlige øl under halvtaget i gården på Svaneke Bryghus’ restaurant i Svaneke.

Smagen er fyldig og frugtig. Samtalen kan ikke undgå at handle om øl. Men først og fremmest skyldes besøget hos Jan Paul, at han er sydslesviger og har valgt at slå sig ned i Danmark. Med udgangen af august 2023 er han på vej videre ud i den store verden. Da han blev interviewet til magasinet Grænsen i 2010, fortalte han om, hvordan

han efter at være flyttet til Flensborg med en tysk far og finsk mor tilfældigt blev en del af det danske mindretal.

Under et tilfældigt møde med en dansk kvinde på en legeplads blev hans mor opmærksom på den danske børnehaven lige ved siden af.

“Jeg har ikke dansk blod i årerne. Men så begyndte jeg i børnehaven, fortsatte på Gustav Johannsen-Skolen og endte med at blive student fra Duborg-Skolen”, fortæller han.

Den sydslesvigske hybrid

Men hvor dansk følte Jan Paul sig så mod slutningen af gymnasieuddannelsen?

“Jeg følte mig ikke superdansk. Men heller ikke supertysk. Jeg var nok den der sydslesvigske hybrid. Men Sydslesvig og Sønderjylland blev mit sted. Jeg skatede meget, og det gjorde jeg steder på begge sider af grænsen”.

“Når jeg valgte at studere i München, var det fordi, jeg gerne ville være bryggeri- ➡

ingeniør. Der er en tysk uddannelse, mens det er en lang, stenet vej i det danske uddannelsessystem, hvor du først skal uddanne dig til ingeniør, farmaceut eller fødevarer-kandidat, og så er der en ikke-SU-finansieret overbygning”.

“Halvvejs gennem min uddannelse tog jeg hyre på et skib og var ude at sejle et halvt års tid. Da jeg kom hjem, stod det klart for mig, at jeg ikke skulle blive i Tyskland. Jeg fik nok af det tyske Reinheitsgebot”, siger Jan Paul om den standard, som de fleste tyske bryggerier lever op til.

Indtil 1987 skulle øl følge Reinheitsgebot for at blive solgt i Tyskland, men så nåede EF-domstolen frem til, at det var i strid med loven om varernes frie bevægelighed i EU. Som brygmester i Tyskland skal du dog stadig leve op til det.

“Bare ordet lyder grimt. Og det er et dogme, som ingen mening giver. For 500 år siden proppede folk alt muligt i øllet. Og det duer jo ikke at sælge øl, der er brygget på bedstemors gamle strømpe. Derfor besluttede man, at hvis man skulle sælge øllet, skal man leve op til nogle bestemte krav. Men det betyder, at øl kun må bestå af fire ingredienser. Det giver ingen mening i dag. Bare man kommer et laurbærblad i, er det ifølge de stramme regler ikke længere øl”, fortæller han.

De fire ingredienser, øllet må bestå af, hvis man følger Reinsheitsgebot, er vand, gær, bygmalt og humle. Jan Paul blev færdiguddannet netop, da mikrobryggerierne blomstrede, og al mulig slags øl kom på markedet i Danmark.

“Jeg kunne se, der skete noget i Danmark”, siger brygmesteren, der fik sit første job på Thisted Bryghus i 2004.

Året efter blev han en af Danmarks yngste brygmestre i Svaneke, som allerede i 2000 startede op som et af Danmarks første mikrobryggerier. I dag er Svaneke Bryghus et veletableret ‘craft’ bryggeri, som mikrobryggerierne betegnes med et engelsk ord. Svaneke brygger over 1,7 million liter økologisk øl om året, og øllet forhandles i hele Danmark.

Jan Paul har i et interview med Fødevarerwatch sat ord på den spændende tid:

“‘Brøckhouse’, der ikke findes længere, har haft en stor aktie i at have startet scenen. Så har Anders Kissmeyer fra Nørrebro Bryghus også en aktie. Og Christian Skovdal fra Ølfabrikken, og så selvfølgelig Mikkel Bjergsø fra Mikkeller. Det er dem, der virke-

lig vejer tungt og har været med hele tiden – og Amager Bryghus” sagde han.

Et par andre mikrobryggerier fra den tid, som nu har øl stående ved siden af Svaneke i supermarkederne, er Herslev Bryghus ved Roskilde og Braunstein i Køge fra henholdsvis 2004 og fra 2006.

Virtuos i Klondike

“De tyske bryggere er knaldhamrende dygtige. De er virtuoser. Men de er ikke supereksperimenterende, det er de danske bryggere til gengæld. Men de kan godt bruge lidt

disciplin, derfor har jeg undervist i 17 år på den skandinaviske bryggerhøjskole (på Carlsberg, red.) og på Københavns Universitet”.

Selv om Jan Paul synes, Reinheitsgebot sætter for stramme rammer, mener han også, at der er lidt ‘Klondike’ inden for ‘craft’.

“I Danmark må man kalde sig brygmester uanset hvad. I Tyskland skal man være uddannet for at kalde sig Braumeister”, fortæller han.

Vi har nu fået en anden øl i glasset. Den ➡➡

anden øl virker lidt flad i sammenligning med det 14 år gamle bryg. Men efter et par mundfulde og efter at den har fået lov at varme ganen lidt op, vinder den i smag og virker til at have meget fylde.

“Arbejdstitlen for min sidste øl i Svaneke er Georgien Red Ale. Den er med vild basilikum og vilde roser a la hyben. Det er

“

Øl er som med et kompliceret stykke musik. Det, man skal arbejde og kæmpe for, er det, man holder af i længden. Sådan er det jo også med kvinder

en meget speciel smag. Den lugter lidt af hippiekøkken. Øl er som med et kompliceret stykke musik. Det, man skal arbejde og kæmpe for, er det, man holder af i længden. Sådan er det jo også med kvinder,” siger Jan Paul.

Når han nu forlader Bornholm, beholder han den gård, han har boet på.

“Jeg føler mig mest hjemme på Bornholm. Mine børn er født her og vokset op her. Jeg kender hver en sten, hver en klippe, hver en havn. Jeg har min lille, gamle sejlbåd, træbåden Jensine, liggende her. Det er ikke en, jeg sejler til Sverige eller Flensborg med. Det er en åben båd, og jeg bliver langs kysten og sejler højst til Christiansø. Når jeg lægger til der, spørger de undrende: Er du kommet hertil i den båd?”

Om at være sydslesviger siger han:

“Jeg har altid hygget mig med den antikerede måde at være dansk på. Jeg kunne vældig godt lide den danske boble. Og jeg elsker Flensborg med punkerne og skaterne. Det er et helt andet Tyskland end Bayern. Jeg hang ud med skatere og punkere og gik til musik i Volksbad og Kühlhaus. Der er en fed geist i Flensborg, som jeg elsker at besøge. Men jeg kunne ikke bo i Flensborg igen. Fortiden og gamle minder rumsterer for meget i hovedet. Det er støj for mig, selv om det er gode minder”.

“På Bornholm er der også flere, som var bz'ere i Berlin i 1980'erne og er flyttet til. Nu bor de her sammen med gamle christianitter og hippier. Men jeg er ved at få det med Bornholm som med Flensborg efter at have været her i 18 år. Når jeg kommer rundt, husker jeg, at jeg sad på den klippe og kyssede, og jeg faldt ned fra den kantsten og forstuvede anklen”.

Han vil blive savnet i Svaneke.

“Jan Pauls enorme viden om ølbrygning og gæren har været til en uundværlig ressource, men jeg har også respekt for, at Jan Paul vil udbrede sin viden og ud i verden”, siger Steen Jespersen, som er administrerende direktør i Svaneke Bryghus, til Fødevarewatch.

En verden af vildgær

Den sydslesvigske brygmester skal ud at se verden. Han har startet sit nye firma, JP Brewing Consulting, som er et enkeltmandsfirma, der gør det muligt for ham at være konsulent og øse af sin viden om gær og hvordan man kan udnytte vildgær fra naturen – i modsætning til kulturgær, som er dyrket til en bestemt slags øl. Desuden er han ekspert i at lave alkoholfrie øl fra forskellige gærtyper.

“I første omgang kører jeg til Georgien. Jeg skal besøge venner og virksomheder. Og jeg skal arbejde sammen med én, som har et bryggeri i Georgien. Så skal jeg til Armenien, og jeg skal hjælpe til med at bygge et bryggeri i Cameroun og sætte det i drift. Så nu vil jeg rejse og arbejde, når jeg har brug for penge. Og spille harmonika, når jeg ikke behøver lave noget. Jeg skal også ud at sejle igen. På havet er der ingen støj”, siger han.

Apropos Christiania, så kører Jan Paul blandt andet i Jacob Ludvigsens gamle Saab. Reklamemanden, der var med til at vælte hegnet til den rømmede Bådsmandsstrædes Kaserne og bane vejen for etable-

ringen af fristaden Christiania, boede på Bornholm nær Svaneke til sin død i 2017. Og bilen overtog brygmesteren altså.

Det bliver dog i en lidt nyere Saab, at Jan Paul, når den danske sommer er forbi, kører sydpå mod Georgien.

“Jeg har nået mange ting med bryggeriet, så nu er det på tide at kaste sig ud på de 70.000 favne vand, som Kirkegaard sagde. Jeg skal ud af komfortzonen. Jeg beholder dog Bornholm som base, jeg har fremlejet den gård, jeg har boet på.”

“Jeg har startet en ny virksomhed, et kørende ingeniørbureau, hvor jeg vil hjælpe bryggerier med at implementere grønne teknologier. De færreste ved noget om ‘grønne’ – eller naturlige – køleanlæg, og CO2-genindvinding fra gæringsprocessen. Jeg kan se på energi-husholdning og også hjælpe med mikrobiologi og mikroskopering.”

“Min favoritøl er altid den sidste øl, jeg har brygget. Lige er det ‘Posledni Laska’, det betyder ‘den sidste kærlighed’, og den har vi lavet i samarbejde med Pilsner Urquell i Tjekkiet. Det er nok det mest blærede. Da jeg begyndte at drikke øl, var det Flensburger Pils, vi sad og drak ved Hafenspitze. Men den første øl, hvor jeg sagde ‘Wauw’, det her er noget andet, var en Pilsner Urquell.”

“Nu har jeg samarbejdet med brygmesteren dernede, og når jeg har været der, kunne jeg bare gå hen og tappe øl fra trætonderne dernede. Vi kører på med den til Øltorvet i august i København.”

Og der er så lige en øl mere. Den får vi skænket op i glassene og tager med ned til den lille sejlbåd, Jensine. Det er en syrlig øl med masser af bærsmag.

“Den her hedder Bjørnebanditten. Det er en øl, jeg har brygget med en gær, jeg ‘stjal’ nede i Georgien hos en sjov fyr, jeg mødte i bjergene, hvor jeg overnattede. Han bød på hjemmelavet vin og hjemmelavet snaps. Vinen, den var så god, og den var vildgæret, som det sig hør og bør i Georgien, at jeg snuppede bundslatten, altså med gæren, og tog den med hjem til Bornholm og bryggede en øl på den”.

“Manden, som jeg fik gæren af, han havde lige akkurat været i batalje med den lokale bamse, fordi den begyndte at gnave i en ko, som han ejede. Han skulle skyde den, men han snittede den kun, og så røg de i flæsket på hinanden. Han var rimeligt forslået efter

den tur. Så jeg syntes, at sådan en gavtyv som ham, han havde fortjent sin egen øl,” fortæller Jan Paul om en øl, hvor sydslesvigeren fik blandet sit næste mål, Georgien, godt sammen med den mangeårige base, Bornholm. 🍷

Fra det nordligste Vendsyssel til det sydligste Slesvig

af Poul Struve Nielsen

Skolebørn fra Sydslesvig og Sæby fik kæmpe oplevelse ud af at besøge hinanden

For sydslesvigske børn er det vildt at komme til Jyllands nordligste punkt, Grenen, hvor Vesterhavet bruser til venstre og Kattegat til højre. Og for børn fra det nordligste Jylland er Istedløven bare kæmpestor i virkeligheden, og det er tankevækkende at gå mellem

Kielerkanalen og Ejderen og fundere over, hvorfor grænsen ligger, hvor den gør.

Den sydligst beliggende dansk-sprogede skole er Vestermølle Danske Skole i Elsdorf-Westermühlen – eller Vestermølle på dansk – i Sydslesvig, lidt nord for Ejderen. En af de skoler, der ligger længst nordpå er

Sæby Friskole, lidt syd for Skagen. Og det var en kæmpe oplevelse for eleverne på de to skoler at komme på udveksling hos hinanden.

Vestermølle Danske Skole var på besøg i Sæby i 2022, og Sæby besøgte Vestermølle Danske Skole i 2023. Det var Grænseforeningen, som formidlede kontakten mellem de to skoler i genforeningsåret ud fra det, Sigurd Barrett synger i sangen 'Man må trække en grænse':

"Lad da stemmerne klinge, lad sproget få lyd, så det danner en akse fra nord og til syd".

I undervisningen på de to skoler blev der gjort brug af 'Sigurd fortæller om Genforeningen' – et projekt, hvor Grænseforeningen og Sigurd Barrett formidlede historien om Genforeningen i et nutidigt perspektiv i hele Danmark og Sydslesvig. Der er undervisningsmateriale, som stadig er relevant, og så skulle der være 100 koncerter med Sigurd Barrett fra januar til juli 2020. Nu kom det til at strække sig over noget længere tid, fordi både Danmark og Tyskland blev lukket ned på grund af corona.

Det gjorde samarbejdet mellem de to

skoler og undervisningen i grænseland og genforening også.

"Vi fik en henvendelse i forbindelse med Genforeningen i 2020, og det gjorde vores opmærksomhed på grænselandet og Sydslesvig ekstra nærværende. Udvekslingen blev så først i 2022, da vi var frie af coronarestriktioner," siger skoleleder Helle Krogsgaard fra Sæby Friskole.

Skolen i Sæby fik endda mulighed for at arrangere en af koncerterne med Sigurd Barrett. Det var i en periode i 2020, hvor der kom en lille åbning for, at man kunne spille udenfor med to meter mellem publikum.

"Så vi var det første sted, Sigurd spillede efter den store nedlukning," fortæller Helle Krogsgaard.

Også Grænseforeningens lille tegneserie om Istedløven, 'Istedløvens Odyssé', blev brugt som undervisningsmateriale. Temaet om grænselandet og Genforeningen har været en del af næsten alle fag.

God stemning

Der er en vis aldersforskel på eleverne fra de to skoler, idet eleverne fra Sæby går i 0-8. klasse og er mellem seks og 17 år. På Vester- ➡➡

Her er alle eleverne fra de to skoler i Sæby og Vestermølle samlet på Europas længste bænk, som er 500 meter lang og findes i Sydslesvig.

Gitte Hougaard-Werner bemærker, at selvom eleverne er forskellige, har de også meget tilfælles.

Foto: Poul Struve Nielsen

“
*De kunne noget, som vi
kunne lære af dem. Og
efter at vi havde været
der, glædede vores
elever sig selvfølgelig
til at vise dem, hvor vi
kommer fra*

Gitte Hougaard-Werner, skoleleder Vestermølle Danske Skole

mølle Danske Skole er der kun fire klassetrin – fra 1. til og med 4. klasse.

“Der var en rigtig god stemning, ingen berøringsangst. Vi var alle meget opmærksomme på at være sammen på tværs af klasser, nationalitet og køn, dansk og tysk. Deres store børn var dybt fascinerede over de ting, vi oplevede. De var nysgerrige. Og vi var opmærksomme på, at det ikke gjaldt om at dele sig op i klasser, men om at finde legfællesskaber. Eleverne fandt ud af at lege med nogen, der har den samme interesse,

uanset om de gik i 3. eller 8. klasse, og vores store drenge så op til deres store drenge”, siger Gitte Hougaard-Werner, som er skoleleder på Vestermølle Danske Skole.

“Det var fuldstændig vildt for vores elever at møde nogle børn, der både taler tysk og dansk. At der findes børn, der sådan jonglerer med to sprog. Det var en ny oplevelse”, fortæller Helle Krogsgaard.

Udover undervisning i en masse fag lærte eleverne noget ved at se og mærke verden med sanserne. Den lokale genforeningssten i Sæby spillede således en stor rolle.

“Genforeningsstenen er en konkret følelse, vi alle er gået fordi mange gange uden at være stoppet op og have tænkt over, hvad den egentlig fortæller,” siger Helle Krogsgaard.

De to skolars elever besøgte sammen Genforeningsstenen i Sæby og sang ‘Man må trække en grænse’. De besøgte også Grenen på en fælles skoleudflugtstur, hvor de tog Sandormen og desuden så Råbjerg Mile og den tilsandede kirke.

“Det var sjovt at se en skole i Danmark. Det var en stor oplevelse at se Råbjerg Mile, Danmarks ørken. Det var fantastisk at synge sange sammen. De kunne noget, som vi kunne lære af dem. Og efter at vi havde været der, glædede vores elever sig selvfølgelig til at vise dem, hvor vi kommer fra”, siger Gitte Hougaard-Werner.

Da de nordjyske elever var i Sydslesvig, tog alle eleverne sammen den 58 meter lange rulletrappe ned under Kielerkanalen med rød-hvide Dannebrogshuer og gik på den seks kilometer tangen mellem kanalen og Ejderen. De sad på Europas længste bænk, som er 500 meter lang. Og desuden var de i Flensborg for at se Istedløven, som de kendte fra tegneserien, og de brugte en hel dag på Dannevirke.

Istedløven og historiens vingesus

“Tænk, hvis verden gik hen og fandt ud af, man kunne leve sammen i stedet for at holde øje med forskellene. Vi var nede at se Istedløven. Den var jo kæmpestor. Vi havde jo læst tegneserien og lært om slaget ved Isted Hede. Nu blev vi ramt af historiens vingesus. Det oplevede vi mange gange dernede”, siger Helle Krogsgaard.

Så der var masser af ting at lære om historien, danskheden, Sydslesvig, Sønderjylland og Genforeningen. Men det var også vigtigt bare at møde noget anderledes, som eleverne kunne finde inspiration i.

“Vores elever var så benovede over alle de ting, de så i Danmark”, siger Gitte Hougaard-Werner.

“Nu kunne de give lidt tilbage og vise skolen frem og vise, at her er det godt at være. Vi kunne mærke på børnene, at det har været en fantastisk uge, og forældrene har oplevet, at børnene er kommet hjem og har fortalt om deres oplevelser med de andre. Også A.P. Møller Skolen i Slesvig, hvor eleverne fra Vestermølle Danske kan komme i 9. klasse efter fire år på Ejderskolen, var fantastisk, for eleverne kunne vise deres fremtid mærke, hvordan de andre nærmest var misundelige over, at de skal derhen”, tilføjer hun og slutter med ordene:

“Jeg er kommet til at tænke på, at vi er selvfølgelig anderledes. Men først og fremmest har vi meget tilfælles”.

I Sæby boede de sydslesvigske elever på en lejrskole. Eleverne var sammen fra SFO'en åbnede klokken 6.30 til klokken 16.30. I Vestermølle sov de 60 børn fra Nordjylland i fem store telte på skolens areal. 🇩🇰

For eleverne fra Sæby var det som at mærke historiens vingesus at se Istedløven, efter at har brugt Grænseforeningens lille tegneserie om løven i undervisningen. Tegneserien kan rekvireres som undervisningsmateriale hos Grænseforeningen.

Foto: Privat

Vi skal styrke vores netværk

Tekst og foto: Alexander Leicht Rygaard

23-årige Bo Sösemann, der læser engelsk på Københavns Universitet, er ny formand for Grænseforeningen Ungdom (GFU). Han håber, at foreningen kan lykkes med at samle interesserede unge også uden for grænselandet

Det har været en travl sommer for 23-årige Bo Sösemann. Han har været i Sydslesvig i forbindelse med De danske Årsmøder for at holde tale om sit syn på frivillighed, stået i front for en pop up-demonstration imod grænsekontrollen foran Christiansborg og på hovedgaden i Allinge under Folkemødet Bornholm. Og så har han sammen med 170 andre frivillige bestyret en pantbod på Roskilde Festival.

Bo Sösemann er nemlig blevet formand for Grænseforeningen Ungdom (GFU), og det har været en stejl læringskurve.

“Det har været spændende og intenst, og jeg har mødt mange nye mennesker. Nu har jeg brugt ferien på at tage de mange indtryk ind, og jeg glæder mig til at lægge mange gode planer for foreningen i fællesskab med min nye bestyrelse”, siger Bo Sösemann, da magasinet Grænsen sætter ham stævne i kølvandet på den travle periode.

Bo Sösemann blev valgt som ny GFU-formand den 6. maj og overtog posten efter Jonas Kopf, der efter tre knap år som formand nu har indtaget rollen som bestyrelsessuppleant.

“Jeg er glad for at overtage et arbejde, der er blevet gjort rigtig godt”, siger Bo Sösemann om sin forgænger.

“Jeg håber, jeg kan være med til at videreudvikle GFU som en forening, der samler unge fra grænselandet og unge med mindretalsbaggrund til en masse spændende arrangementer, der kredser om identitet og mangfoldighed samt Danmark, Tyskland og Europa”, tilføjer han.

Sprog giver muligheder

Som de fleste af GFU's medlemmer er Bo Sösemann opvokset i Sydslesvig som en del af det danske mindretal og flyttet til Danmark for at studere. Han læser engelsk på Københavns Universitet med en lille drøm i maven om at blive gymnasielærer efter endt uddannelse. Det var et ophold på Brenderup Højskole på Fyn, der antændte idéen om at dykke ned i det engelske sprog.

“Jeg har altid interesseret mig for sprog, hvad enten det er dansk, tysk eller fransk. Men på højskolen var vi 20 forskellige nationaliteter, og der gik det op for mig, hvor essentielt det er at kunne tale engelsk, og hvilket privilegie det også er. Der var folk fra Syrien, Japan, Argentina og Polen, og det var det engelske sprog, der fik det hele til at give mening”, siger Bo Sösemann, der har tysk som sidefag og snart skal i gang med at skrive sin bacheloropgave.

At Bo Sösemann læser engelsk, betyder også, at han adskiller sig fra de to seneste GFU-formænd, Jonas Kopf og Max Kahrman, der begge har læst statskundskab og været involveret i politisk arbejde i Sydslesvig og efter deres uddannelse.

“Jeg har faktisk også været med i bestyrelsen for SSWU (det danske mindretals ungdomsparti, red.)”, siger Bo Sösemann og griner.

“Men det var i en periode, hvor jeg nok sagde ja til lidt for mange frivillige roller”, tilføjer han.

“Men jeg er politisk interesseret og følger med i både dansk og tysk politik. Overordnet har jeg nok bare et mere kulturelt og sprogligt fokus. Det vægter jeg højere,” siger Bo Sösemann.

Undgå at blive en lukket klub

Bo Sösemann ligner også mere en engelsklærer end en statskundskabsstuderende. Han har langt, tyk hår, klare briller og ring i øret. Og så går han gerne i løst, afslappet tøj. Men han lægger vægt på, at han i høj grad har de samme værdier som de tidligere formænd.

“Jeg tror, de fleste, der vokser op i det danske mindretal, præges af en flerkulturel

tankegang, hvor man ser positivt på nye sprog, kulturer og måder at leve på, fordi man selv har både det danske og tyske tæt inde på livet. Det er det, der giver os et fodslag i GFU. Vi ønsker at gøre Danmark mere inklusiv”, siger han.

Det er her, de unge uden for grænselandet kommer ind i billedet. GFU skal nemlig ikke være en lukket klub for sydslesvigere, understreger Bo Sösemann.

“Vi har en vigtig opgave i at være netværks-organisation for sydslesvigere, der flytter til Danmark, og hjælpe dem med at finde sig godt tilpas. En flytning på den måde kan være overvældende, og vi vil gerne være med til at gøre det til en god oplevelse, både til at begynde med og undervejs, men også senere, når man f.eks. skal flytte videre”, siger han.

“Men vi ønsker også at række længere ud og samle unge, der enten ligesom mange af os er tilflyttere i Danmark og ikke føler sig helt danske, men tæt på, og unge, der interesserer sig for de samme emneområder, som vi gør”, tilføjer Bo Sösemann.

Mindretallet giver muligheder

At Bo Sösemann i dag tilhører det danske mindretal i Sydslesvig og nu læser i ➡

“Jeg ser Roskilde Festival som en hjørnesten i foreningen. Det er både en vigtig indkomst, men også et sted, hvor fællesskabet styrkes mellem både eksisterende medlemmer og potentielle nye medlemmer. Det skal vi udnytte, så indsatsen og fællesskabet strækker sig længere end festivaldagene”, siger Bo Sösemann.

GFU er ikke en politisk forening, siger Bo Sösemann. "Men vi skal ikke agere neutralt i sager, som strider imod vores værdier", lyder det fra den nyvalgte GFU-formand, om hvorfor foreningen i juni var med til at agere to demonstrationer, herunder en grænsebomslimbo, imod grænsekontrollen ved den dansk-tyske grænse sammen med bl.a. Europæisk Ungdom.

Danmark er faktisk lidt af en tilfældighed. Begge forældre er tyske og har aldrig haft et stort kendskab til mindretallet. Men da Bo Sösemanns storesøster, Jule, skulle begynde i børnehave, var det ved det sidste besøg i rækken, at en ny vej opstod.

"Mine forældre havde besøgt Flensborgs tyske børnehaver for at finde den rigtige, men det var først ved en dansk børnehave, at min storesøster selv tog skoene af og begyndte at lege med de andre børn. Det så de som et tegn på, at det her var det helt rigtige", fortæller Bo Sösemann, der ikke længe efter begyndte samme sted.

"Mine to yngre søskende har også gået i det danske system, min mor taler sproget, og min far er aktiv i Flensborg Yatch Klub, så hele familien er blevet en del af mindretallet", siger han.

Når Bo Sösemann taler om sin opvækst i mindretallet, er det også særligt de mange muligheder, det giver, der springer i øjnene.

"Ja, jeg synes altid, jeg har haft mange muligheder for at udvikle mig og holde mig aktiv. Jeg har bl.a. gået til fodbold, svømning, spejder og teater. Særligt spejder og teater har været med til at give mig ansvar i en ung alder, jeg blev mere selvsikker og modig til at bevæge mig ud af min komfortzone. Og i dag nyder jeg virkelig meget at komme hjem til Flensborg og sejle ud på fjorden med min far. Det har vi altid gjort, og det giver mig en enorm ro at beskue byen og naturen langs kysten fra vandet", siger

Bo Sösemann, hvis teaterinteresse bl.a. har ført til en rolle som statist i musikvideoen for sangen 'Ozonlag A Energi' af den danske artist Tobias Rahim, der er et af de største popnavne i Danmark for tiden.

Omgivet af sydslesvigere

Det er også tilhørsforholdet til mindretallet, der har givet ham mulighed for at læse i Danmark og bo på Arveprins Knuds Kollegium på Frederiksberg sammen med 17 andre unge sydslesvigere. Et sted, han sætter stor pris på.

"Det passer mig enormt godt at bo sammen med så mange andre. Jeg er vokset op i et åbent hjem, hvor der altid har været meget familie og venner på besøg, så jeg trives nok bedst, når der er mennesker omkring mig. Jeg kan slet ikke forestille mig at bo alene lige nu."

"Også at det er folk, der har samme baggrund som mig, så vi kan skifte frit mellem dansk og tysk. Jeg er jo ikke vokset op med de samme børneserier og melodigrandprix-sange som f.eks. mine medstuderende, og det kan de have svært ved at forstå. Men det forstår mine bofæller", siger Bo Sösemann. 🍷

Ned i historien – ind i samtiden

Af Hanne Sundin
Direktør for
Grænseforeningen

Der er ret præcist 102 kilometer fra Flensborg til Sankelmark-mindesmærkerne til Lyksborg Slot til mindesmærket ved Isted Kirke til Isted til Dannevirke til Gottorp Slot til Slesvig by.

Jeg ved det, fordi jeg netop har kørt hver eneste kilometer en almindelig torsdag i juli. Dagen før havde bl.a. budt på Dybbøl Banke og den nye udstilling om Første Verdenskrig på Sønderborg Slot. Og dagen efter bød bl.a. på Museum FLUGT.

Nogle besøg var mit første. Andre var genbesøg. Hvorom alting er, så begyndte

ste nummer af Magasinet Grænsen, hvor jeg kunne se, at lokalforeningerne på Fyn skal på tur til Lyksborg og Istedløven, og Tønder Amts Grænseforeningen skal på tur til Knivsbjerg. På hjemmesiden kan jeg blandt andet se, at Kreds 20 skal til Museum FLUGT, mens Grænseforeningen Ringsted skal til Dannevirke.

Min egen dannelsesrejse er altså bare et enkelt øjeblik i de mange timers ture til grænselandet. Og ture såvel som leksikon og sekretariatets oplysningsarbejde i øvrigt er eksempler på, at Grænseforeningen lever historien med det udgangspunkt, at grænselandets historie og samtid er hele Danmarks historie og samtid.

Vi lever den værdi at kende vores historiske udgangspunkt i arrangementer og formidling. Samtidig med at vi erkender, at den værdi ikke står alene. Vi beskæftiger os ikke med historien for historiens egen skyld, men som udgangspunkt for at begribe os selv og Danmark i dag.

Det historiske udgangspunkt er nødvendigt for at kende danskerne i dag, forstå grænselandet og mindretallene i nutiden. Det er nødvendigt for fortsat oplysning om og støtte til dansk sprog og kultur og til det danske mindretal.

Sommerferien er slut, og foran os står en ny sæson. I foråret fik foreningen ny strategi – den skal nu udleves. Med ture, oplysning, leksikon, undervisningsmaterialer og mange andre indsatser bringer vi danskerne ned i historien og på den baggrund grænselandets vigtighed ind i samtiden.

Det er folkeoplysning, når det er allerbedst og allermest relevant. 🍷

“

Min egen dannelsesrejse er altså bare et enkelt øjeblik i de mange timers ture til grænselandet

en ny sæson i Grænseforeningens tjeneste med en dannelsesstur ned i grænselandets historie.

Undervejs fik jeg god brug af Grænseforeningens leksikon og glæder mig derfor også over, at jeg hjemkommet fra turen har budt en leksikonredaktør velkommen i sekretariatet i et års projektansættelse – året ud finansieret af Sydslesvigudvalget og med håbet om at bevillingen forlænges i 2024.

Hjemkommet slog jeg også op i det sene-

“Bo og Jonna har gjort et fantastisk arbejde her”

Tekst og fotos: Alexander Leicht Rygaard

I Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen har ægteparret Bo og Jonna Trelborg stor andel i, at lokalforeningen stadig kan bryste sig af mange medlemmer og et højt aktivitetsniveau.

Lene Mose Nielsen er ikke i tvivl. At der stadig er masser af liv i Grænseforeningens lokalforening Skjern, Tarm og Videbækegnen, skyldes ægteparret Bo og Jonna Trelborg.

“De har gjort et enormt stykke arbejde. Vi har været på så mange gode ture, afholdt hyggelige grillaftener i deres store, dejlige have og hørt spændende foredrag”, siger hun.

Vi sidder på bagsædet i en Honda Jazz på vej til Ladelund Ungdomsskole i Sydslesvig. Bilen tilhører Bo og Jonna Trelborg, der indtager henholdsvis fører- og passagersædet. På vestjysk manér trækker de begge en smule på smilebåndet, men kommenterer ikke videre på Lene Mose Nielsens rosende ord.

“Jeg har været med til det meste, siden jeg flyttede til Vestjylland fra Nordsjælland i 2004. Der har været mange gode oplevelser”, tilføjer Lene Mose Nielsen.

Bo Trelborg, der har været formand for lokalforeningen siden 2008, retter sig lidt op i førersædet og rømmer sig en smule.

“Vi har også altid haft en god bestyrelse i ryggen. Det betyder meget”, siger han. Jonna Trelborg nikker samstemmende i sædet ved siden af.

Bilens GPS fortæller os, at vi skal dreje til venstre. Bo Trelborg følger anvisningen, men bliver så overrasket over et syn på vejen længere fremme.

“Hov, de er allerede i gang. I kan hoppe ud her, så finder jeg et sted at parkere”, siger han.

Det er weekenden for De danske Årsmøder i Sydslesvig. Tre dage fyldt med taler, opvisninger, musik og samvær for at markere det danske mindretals tilhørsforhold til Danmark. Særlig vigtigt er også optogene, hvor der viftes med Dannebrog gennem gader og stræder i både små og større byer. Og det er netop optøget i Ladelund, som vi lige når at blive en del af.

“Det er altid en særlig oplevelse”, siger Lene Mose Nielsen, da vi sammen med mere end 100 mennesker har bevæget os gennem den lille landsby og ind på ungdomsskolens område, mens et spejderor-

Bo Trelborg har været formand for Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen siden 2008.

kester har spillet musik, og der er blevet vinket til de folk, der er kommet ud fra deres huse.

Skjern, Tarm og Videbækegnen er en af de lokalforeninger i Grænseforeningen, der hvert år besøger Sydslesvig i forbindelse med mindretallets store weekend. I år er i alt 16 medlemmer afsted, og for vestjyderne går turen altid forbi Ladelund, hvor man gennem mange år har haft en venskabsforbindelse til den lokale afdeling af Sydslesvigsk Forening (SSF), der er mindretallets kulturelle hovedorganisation.

“Det var min forgænger, Grethe Bach, der knyttede relationen. Hun var meget engageret i sport og folkedans og var med til at lave opvisninger til årsmøderne i mange år. Jeg tror, det var sådan, hun kom ind i det”, siger Bo Trelborg.

“Ja, siden da har vi blot passet og plejet forbindelsen. Og det er altid hyggeligt med vores venner i Ladelund. Det har altid været nemt”, supplerer Jonna Trelborg.

Den gode forbindelse mellem Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen og SSF Ladelund blev faktisk også lidt kendt i forbindelse med den aflyste genforeningsfejring i 2020. Her arrangerede Bo og Jonna Trelborg et møde med vennerne i Ladelund ved grænseovergangen mellem Danmark og Tyskland på Pebersmarkvej, der på daværende tidspunkt var helt afspærret som

Jonna Trelborg er en af Grænseforeningens ildsjæle.

følge af coronapandemien. Et møde, der bl.a. blev dækket af TVSYD.

“Det var sjovt, at det kunne lade sig gøre, fordi vi har den forbindelse. Det var en glædelig oplevelse i en svær tid”, husker Jonna Trelborg, der havde medbragt kaffe og bagt rabarberkage, som blev rakt hen over grænseafspærringerne på en bålpandekagepande. I alt var de 15, der mødtes og nød et par timer i et par campingstole. Ni nord for grænsen og seks syd for.

“Ja, det var rart, at der skete noget. Vi måtte jo aflyse vores sædvanlige tur til Sydslesvig, hvor vi altid runder af med aftensmad i Ladelund, så det var skønt at se nogle af dem alligevel på den måde”, siger Bo Trelborg og tilføjer, at turen i år er planlagt til slut-august, selvfølgelig også med stop i Ladelund. ➡

“Vi glæder os lige meget hver gang”, siger han.

På pladsen ved ungdomsskolen i Ladelund har de fleste af medlemmerne fra Skjern, Tarm og Videbækegnen fundet sig til rette ved et par borde under en række pavilloner, hvor der serveres kaffe, wienerbrød og æblekage. Det er en varm junidag, og solen står højt på en skyfri, blå himmel.

“Jeg kan bedst lide at observere lidt og se de mange mennesker drive rundt mellem hinanden. Bo vil hellere ud og hilse på de forskellige”, siger Jonna Trelborg og peger ud i mængden.

En aktiv forening

Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen har eksisteret siden 1930 og har i dag 106 medlemmer. Foreningen har årligt 10-12 arrangementer, og der deltager altid omtrent 25 personer, siger formand Bo Trelborg. Lige nu er der både to udflugter og en foredragsaften planlagt til efteråret. En af foreningens udfordringer er de store afstande, der eksisterer i det vestjyske område. “Husene er billige, men vi bruger meget tid på transport. Og alle har bil. Men det er ikke alle på vores alder, der synes om at køre hjem om aftenen i mørkt vejr”, siger Bo Trelborg. Foreningen samarbejder til tider med lokalforeningen i Ringkøbing, der også er meget aktive og har mange medlemmer. “Det er vi glade for”, siger Bo Trelborg.

En venskabsforbindelse kræver tid og åbenhed

Gennem årene har mange af Grænseforeningens lokalforeninger haft venskabsforbindelser i Sydslesvig. Men det kan være svært at holde forbindelsen ved lige i takt med, at folk bliver ældre, og der er udskiftning i bestyrelsen. Ifølge Bo og Jonna Trelborg og Lene Mose Nielsen fra Skjern, Tarm og Videbækegnen er De danske Årsmøder i Sydslesvig et godt sted at begynde, hvis man som lokalforening vil forsøge sig med en ny venskabsforbindelse. “Det handler jo om at tale med nogle, du ikke kender”, siger Lene Mose Nielsen. “Ja, tag jer tid, snak med dem, nyd samvær som almindelig mennesker. Man kan også komme langt med en invitation til en forening, man måske ikke kender på forhånd”, supplerer Jonna Trelborg.

Ganske rigtigt har Bo Trelborg stillet sig med et søgende blik midt i det grønne område, der i den ene ende afgrænses af rækken af pavilloner og i den anden ende af en scene, hvor dagens talere og opvisningshold skiftes til at gå på.

“Jeg fik lige hilst kort på Ulf. Han har travlt i dag”, lyder det fra Bo Trelborg, da han efter lidt tid vender tilbage til bordene under pavillonerne. Ulf Meyer er formand for SSF Ladelund og var også med til mødet ved grænseovergangen i 2020.

“Men det lignede, at han havde det godt”, siger han.

Over en telefonforbindelse fortæller Ulf Meyer senere, at det er af stor betydning for mindretallet i området at have en så god forbindelse til Danmark.

“Det er så vigtigt, fordi vi får at vide, hvad der sker i Danmark, og omvendt får de et godt indtryk af, hvad mindretallet her er for en størrelse”, siger Ulf Meyer, der også kun har roser til overs for Bo og Jonna Trelborg.

“De er simpelthen så søde og venlige. Det er altid en fornøjelse”, tilføjer Ulf Meyer, der er skoleleder på Vimmersbøl Danske Skole.

Bo og Jonna Trelborg har ikke tal på, hvor mange gange de har været til årsmøde i Ladelund. Det er i hvert fald mere end 20 gange, får de regnet sig frem til, hvilket fortæller lidt om, hvor mange år ægteparret har viet til interessen for det dansk-tyske grænseland.

For Bo Trelborg begyndte interessen allerede i de spæde ungdomsår. Han var spejder og var i en ung alder på lejr på kendte sydslesvigske steder som Christianslyst, Tydal og Skipperhuset. Det skabte en nysgerrighed på området, og hvilke kulturforskelle der var på spil.

Senere begyndte han på lærerseminariet i Nørre Nisum, og det var her, han mødte Jonna.

Parret blev gift i 1963 og fik i 1965 ansættelse på skolen i Sdr. Vium, der i 1988 var lukningstruet og med en stor indsats fra bl.a. Bo og Jonna blev omdannet til en friskole. Her arbejdede de begge frem til pensioneringen i 2004.

“Det var et dejligt sted at være, og forældrene tog stor andel i arbejdet. Det var berigende”, fortæller Bo og Jonna Trelborg, der bl.a. underviste i hhv. historie og hjemmekundskab.

Det var også i 1988, at Bo Trelborg blev spurgt, om han nu ikke kunne tænke sig at være medlem af Grænseforeningen, når han nu kendte området og gennem årene

var blevet klogere på historien. Det kunne han godt, og han fik hurtigt lyst til at engagere sig i det lokale arbejde. Jonna var altid med på sidelinjen, men da parret blev pensioneret, blev de enige om, at det kunne være en god måde at få flere oplevelser sammen på.

“Så blev jeg valgt ind i bestyrelsen, så det var lidt mere legalt, at jeg hele tiden var med”, siger Jonna Trelborg, der gennem årene bl.a. har bidraget med mange mængder mad.

“Jeg har altid godt kunne lide at lave mad. Det giver mig en stor ro. Hjemme i Tarm sætter jeg stadig friskt bagværk ud hver morgen i vores vejstand. Og glemmer jeg det en morgen, så kommer jeg til at høre for det. Og det er jo rart, at folk sætter pris på det, man laver”, siger hun.

Under pavillonenerne er Lene Mose Nielsen faldet i snak med Torben Ravn, en gæv sønderjyde, der ikke er bange for at sige sin mening. Han er desuden næstformand i Grænseforeningen for Tønder Amts Grænseforening.

“Nå, jamen så kender du jo Jonnas mad!”, udbryder han, da samtalen falder på Lene Mose Nielsens mange år i lokalforeningsbestyrelsen.

“Ja, heldigvis. Og hun står også for maden i aften”, svarer hun med et stort smil.

Jonna Trelborg lyser op i et smil og fortæller så lidt om aftenens menu. En spanskinspireret tapasmenu.

“Men vi må hellere se at komme hjemad snart, så vi kan nå det hele”, siger hun og kigger på sin ægteemand.

Ikke længe efter ruller Honda Jazzen ud på hovedvejen væk fra Ladelund og mod Trenehytten nær byen Tarp, hvor de 16 vestjyder overnatter i weekenden. Aftenen forinden dannede hytten ramme om et par hyggelige timer sammen med byens danske menighed, hvor der blev snakket, sunget og serveret rødvin og ost. 🍷

Lene Mose Nielsen er opvokset i Helsingør i Nordsjælland, men har siden 2004 boet i landsbyen Trolldhede i Vestjylland. Allerede før hun flyttede, havde hun i mange år været medlem af Grænseforeningen. Begge hendes forældre var nemlig historieinteresserede. “Min far var bogtrykker og havde en stor kærlighed til bøger. Han blev 101 år, så der var virkelig meget at rydde op i, da han gik bort. Jeg husker, at han ofte læste meget om Sønderjyllands historie”, siger Lene Mose Nielsen.

Flensborg Avis digital PLUS inkl. tablet og cover

iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 8

Læs Flensborg Avis, når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis samt adgang til alt indhold på www fla.de i 24 måneder. Desuden kan du vælge mellem en iPad inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 8 inkl. cover.

Pris pr. måned 225,- kroner

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Bestillingskupon

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital PLUS i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 675,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal 675,- kroner) og ved iPad engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital PLUS på pt. 447,- kroner pr. kvartal.

Jeg vælger en:

- ☐ iPad 10.2" WiFi 64 GB inkl. cover
☐ Samsung Galaxy Tab A 8 WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn _____

Gade _____

Postnr. _____ By _____

Telefon _____

E-mail _____

Dato _____ Underskrift _____

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes. Alle informationer under fla.de/impressum

- ☐ Kontakt mig pr. mail
☐ Kontakt mig pr. brev
☐ Kontakt mig telefonisk
☐ Kontakt mig pr. newsletter

HUSK
kryds og
underskrift

Underskrift _____

Send kuponen til:
Flensborg Avis, Postboks 70, 6330 Padborg

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

Med mindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Fredericia-Middelfart

11. oktober kl. 19.00. *Middelfart Bibliotek, KulturØen, Havnegade 6, Middelfart*. Billedforedraget 'Nolde – maleren, der trådte ved siden af' ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør ved Flensborg Avis, der er forfatter til en bog om kunstneren Emil Nolde. Arrangeres i samarbejde med Middelfart Bibliotek.

Fyn

21. september kl. 19.30. *Store Sal, Ringe Bibliotek, Centrumpladsen, Ringe*. Foredraget 'Nazisternes sidste tilflugt' ved Hans Christian Davidsen, forfatter og kulturredaktør ved Flensborg Avis. Arrangeres i samarbejde med Folkeuniversitetet Ringe-Ryslinge. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe og kage) (ikke-medlemmer 75 kr.).

Kolding

23. september kl. 9.00. *Mødested angives ved tilmelding*. Bustur til Slesvig by med stop ved bl.a. havnen og domkirken. Der serveres kaffe og rundstykker på vej derned, mens frokosten indtages i byen. Sven Wieland og Karen Bodil Jørgensen fra Slesvig fortæller om byens danske historie. Pris: 400 kr. Tilmelding senest 17. september til rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 26 54 89.

Kreds 20

5. september kl. 7.30. *Opsamling flere steder*. Bustur til museet FLUGT og lejrskolehjemmet Vesterled, hvor daglig leder Henriette Christiansen viser rundt. Vi spiser frokost på Bil-lum Kro og drikker kaffe i bussen på vejen hjem. Pris: 500 kr. Tilmelding senest 29. august til rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 26 54 89.

23. september kl. 9.00. *Mødested angives ved tilmelding*. Bustur til Slesvig by med stop ved bl.a. havnen og Sct. Petri Domkirke. Der serveres kaffe og rundstykker på vej derned, mens frokosten indtages i byen. Sven Wieland og Karen Bodil Jørgensen fra Slesvig fortæller om byens danske historie. Pris: 400 kr. Tilmelding senest 17. september til rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 26 54 89.

Kreds 21

9. september kl. 12.00. *Vesterledvej 76, Sdr. Hauervig, Hvide Sande*. Årsmøde på lejrskolehjemmet Vesterled. Vi begynder med middag: stegte rødspætter med tilbehør og til dessert jordbærgrød. Pris: 200 kr. Senest 3. september til 97 15 58 51 eller carstendalgaard@mail.tele.dk

Odense

26. september kl. 15.00. *Sanderum Sognegård, Sanderumvej 129, Odense*. Anekdotisk foredrag om kongefamilien ved journalist Flemming Nielsen. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 30 kr.).

Randers-Mariagerfjord

4. oktober kl. 19.00. *FOF-Randers, J.V. Martins Plads 1, Randers*. Foredraget 'Nazisternes sidste tilflugt' ved Hans Christian Davidsen, forfatter og kulturredaktør på Flensborg Avis. Arrangeres i samarbejde med FOF-Randers-Mariagerfjord. Pris: 100 kr.

Vejle Vesteregner

5. september kl. 7.30. *Opsamling flere steder*. Bustur til museet FLUGT og lejrskolehjemmet Vesterled, hvor daglig leder Henriette Christiansen viser rundt. Vi spiser frokost på Bil-lum Kro og drikker kaffe i bussen på vejen hjem. Pris: 500 kr. Tilmelding senest 29. august til rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 26 54 89.

23. september kl. 9.00. *Mødested angives ved tilmelding*. Bustur til Slesvig by med stop ved bl.a. havnen og Sct. Petri Domkirke. Der serveres kaffe og rundstykker på vej derned, mens frokosten indtages i byen. Sven

Wieland og Karen Bodil Jørgensen fra Slesvig fortæller om byens danske historie. Pris: 400 kr. Tilmelding senest 17. september til rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 26 54 89.

5. oktober kl. 14.00. *Museum Give, Donneruplundvej 2, Give*. Fortællecafé ved Kirsten Rykind-Eriksen, der vil fortælle om Sønderjysk Forening for Give og Omegn og venskabsforbindelsen til St. Solt, Sydslesvig. Arrangeres i samarbejde med Museum Give. Pris: 40 kr. Senest 1. oktober til rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 26 54 89.

MIDTJYLLAND

Ringkøbing og Omegn

14. september kl. 18.00. *Medborgerhuset, Herningvej 7A, Ringkøbing*. Generalforsamling med middag og musikalsk underholdning ved 'Jens å Bent a e bahn', der synger på sønderjysk. Pris: 175 kr. Tilmelding senest 8 september til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com.

17.-21. september 7.30. *Museumspladsen, Ringkøbing*. Efterårstur til Berlin med besøg på flere af byens spændende steder, herunder Det Olympiske Stadion, Rigsdagsbygningen, Checkpoint Charlie, Treptow Park og East Side Gallery. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbæknekn. Pris: 6.995 kr. (enkeltværelse 8.095 kr.). Tilmelding til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com.

Skanderborg

26. september kl. 19.30. *Kirkecentret, Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg*. Efterårsmøde med foredraget 'Da jeg var lille og landbruget stort' ved Jørgen Gleerup, fhv. sognepræst. Pris: 30 kr.

Skjern, Tarm og Videbæknekn

5. september kl. 19.00. *Vestjysk Gymnasium, Skolegade 15, Tarm*. Fortælle- og billedaften om genforeningsmindesmærker ved Poul Erik ➡

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

Strømø. Efterfølgende kaffebord.
Pris: 75 kr. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00.

3. oktober kl. 19.00. *Hoved Landsbymuseum, Bredgade 8, Hoven.* Udflygt til Den Gamle Kvindehøj i Hoven med guide Niels Aage Thomsen. Der serveres kaffe. Pris: 75 kr. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00.

Aarhus

18. september kl. 19.30. *Salen, Ellevang Kirke, Jellebakke 42, Ris-skov.* Foredrag ved Christian Dirschauer, landsformand for SSW, der vil fortælle om det politiske arbejde med synliggørelsen af det danske mindretal i Sydslesvig. Pris: 75 kr. Tilmelding senest 14. september til aarhus@graenseforeningen.dk.

2. oktober kl. 19.30. *Salen, Ellevang Kirke, Jellebakke 42, Ris-skov.* Foredraget 'Frøselevjren – en vigtig brik i historien om besættelsen' ved historiker Henrik Skov Kristensen. Pris: 75 kr. Tilmelding senest 14. september til aarhus@graenseforeningen.dk.

NORDJYLLAND

Nordvestjylland

17. september kl. 14.00. *Morsø Kunstforening, Holmen 7C, Nykøbing Mors.* Billedforedraget 'Emil Nolde – mennesket og maleren' ved kunsthistoriker Grethe Bay. I tilknytning til foredraget vil Henrik Becker-Christensen, fhv. generalkonsul i Flensborg, tegne et billede af grænselandet og nationalsocialismens betydning i perioden. Arrangeres i samarbejde med Morsø Kunstforening af 1961 og Folkeuniversitetet. Pris: 75 kr.

SJÆLLAND

Guldborgsund

9. september. *Opsamlingssted og tidspunkt følger senere.* Bustur til Askø og Lilleø. Vi besøger øernes seværdigheder med en lokal guide og får også en frugt- og vinsmagning. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Lolland. Pris: 300 kr. (ikke-medlemmer 400 kr.). Tilmelding senest 31. august til tlf. 50 22 67 00 eller zorba@mail.tele.dk.

31. oktober kl. 15.00. *Sognets Hus, Kirkestrædet 6, Maribo.* Foredraget 'Grænser – et evigt europæisk problem' ved Peter Skov-Jakobsen, formand for Grænseforeningen. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Lolland. Pris: 50 kr. Tilmelding senest 15. oktober til tiv65@hotmail.com eller tlf. 22 93 46 96.

Lolland

9. september. *Opsamlingssted og tidspunkt følger senere.* Bustur til Askø og Lilleø. Vi besøger øernes seværdigheder med en lokal guide og får også en frugt- og vinsmagning. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Lolland. Pris: 300 kr. (ikke-medlemmer 400 kr.). Tilmelding senest 31. august til tlf. 50 22 67 00 eller zorba@mail.tele.dk.

31. oktober kl. 15.00. *Sognets Hus, Kirkestrædet 6, Maribo.* Foredraget 'Grænser – et evigt europæisk problem' ved Peter Skov-Jakobsen, formand for Grænseforeningen. Arrangeres i samarbejde med Grænseforeningen Guldborgsund. Pris: 50 kr. Tilmelding senest 20. oktober til tlf. 50 22 67 00 eller zorba@mail.tele.dk.

Næstvedegnen

5. oktober kl. 19.00. *Traktørstedet Højeruplund, Højerup Bygade, St. Heddinge.* Foredraget 'En butlers oplevelser med Kongehuset' ved Karl Peter Andersen. Pris: 50 kr. Tilmelding senest 20. september til stig1806@icloud.com.

Ringsted

22.-24. september kl. 8.00. *Ringsted Station.* Tredagstur til grænselandet med stop i bl.a. Ribe, Rudbøl, Dannevirke, Slien og Flensborg. Arrangeres i samarbejde med AOF. Pris: 3300 kr. (enkeltværelse 3500 kr.). Tilmelding til tlf.: 25 21 30 51 eller 050943mkl@gmail.com.

Sorø

11. oktober kl. 19.30. *Værkerne, Frederiksvej 27, Sorø.* Foredraget 'Nye tider i grænselandet' ved forstander Kim Jacobus Paulsen, Liselund Seniorhøjskole. Pris: 50 kr. Tilmelding på sorø@graenseforeningen.dk eller 61 54 50 75.

HOVEDSTADEN

Frederiksborg

19. september kl. 14.00. *Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød.* Foredrag ved forfatter Annegret Friedrichsen, der fortæller om sin roman 'Astrids somre'. Pris: 30 kr (inkl. kaffe og kage). Tilmelding til bent@panikrejser.dk eller tlf. 48 25 25 11.

3. oktober kl. 14.00. *Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød.* Foredraget 'Nazisternes sidste tilflugt' ved Hans Christian Davidsen, forfatter og kulturredaktør ved Flensborg Avis. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og kage). Tilmelding til bent@panikrejser.dk eller tlf. 48 25 25 11.

29. oktober kl. 14.00. *Café Slotsbio, Frederiksværksgade 11C, Helsingør.* Biografur med visning af det sønderjyske familiedrama 'Resten af livet'. Pris: 60 kr. (inkl. kaffe). Tilmelding til bent@panikrejser.dk eller tlf. 48 25 25 11.

Københavns Vestegn

8.-10. september kl. 7.30. Opsamling flere steder. Udflugt til Sydslesvig med overnatning på Jaruplund Højskole nær Flensborg. Vi oplever Flensborg, Kz-lejren i Ladelund og Christian Lassens Mindemuseum. Undervejs vil Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis, agere guide. Tredjedagen bruger vi i Sønderborg. Pris: 3200 kr. Tilmelding til tlf. 21 29 93 73 eller mail laila.vous@gmail.com.

Hans Christian Davidsen, forfatter og kulturredaktør på Flensborg, besøger flere af Grænseforeningens lokalforeninger i efteråret.

Skal jeres lokalforeningsarrangementer med i magasinet Grænsen?

Så sørg for, at jeres lokalforeningsside på Grænseforeningens hjemmeside er opdateret. Så samler vi alle arrangementerne til magasinet efter følgende deadline: Deadline: 11. september 2023. Udgivelse: 16. oktober 2023.

Vær opmærksom på, at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over fem dage.

Skal jeres lokalforening have trykt et lokalforeningsprogram?

Send materiale til alr@graenseforeningen.dk
Deadline: 28. august 2023.
Udgivelse: 2. oktober 2023.
Husk at bruge arrangement-skabelonen, der kan findes på hjemmesiden.

Grænseforeningen

Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Peter Skov-Jakobsen
pesj@km.dk

Direktør

Hanne Sundin
hs@graenseforeningen.dk
tlf. 21 28 82 84

Grænseforeningens strategi 2023-28 – "For en åben danskhed"

Grænseforeningen vil:

- Placere grænselandet i hjertet af et åbent Danmark og et åbent Europa.
- Stå vagt om København-Bonn-erklæringerne.
- Skabe bevidsthed om egen national identitet som udgangspunkt for at sætte mangfoldighed på dagsordenen.

Dette opnås gennem at:

- Oplyse, informere, skabe viden om og forståelse for, hvad danskhed er, herunder hvad det danske mindretal er. Dette skal ske med udgangspunkt i, at såvel danskhed og det danske mindretal findes i mange modeller. Samt at den mangfoldighed i sig selv har værdi.

- Tilvejebringe og kommunikere viden og analyser, der identificerer og belyser grænselandets særlige udfordringer og vilkår, og i forlængelse heraf formulere løsningsforslag, der fremmer forholdene i grænselandet.

Forudsætningen herfor er at:

- Grænseforeningen er en forening, der gennem arrangementer, videndeling og oplysning samler mennesker med interesse for grænselandet og med indsigt i, at grænselandets historie og samtid er hele Danmarks historie og samtid.
- Grænseforeningen er en professionel og moderne organisation, der understøtter og udvikler en landsdækkende, medlemsbåret, national forening af frivillige.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Peter Skov-Jakobsen, København

1. næstformand: Else Tombo, Sønderborg

2. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Sven Wieland, Kolding
Else Tombo, Sønderborg

Region Midtjylland

Horst-Werner Knüppel, Skjern
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen, Aalborg
Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Sjælland

Annemarie Brett Jakobsen, Gadstrup
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Jan Uldal Niemann, Helsingør
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Benedikte Marie Kaalund, Roskilde
Axel Johnsen, Gråsten
Peter Bruhn Jepsen,

Grænseforeningen Ungdom

Bo Sösemann, København
Elizaveta Wagner, Odense

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Junge SPitzen har tidligere sat fokus på grænsekontrollen ved at udgive en nøgenkalender. På billedet ses formand Katharina Kley og bestyrelsesmedlem Martina Lutz ved præsentationen af kalenderen i oktober 2022.

Junge SPitzen fylder 25 år

Af Alexander Leicht Rygaard

Det tyske mindretals ungdomsparti, Junge SPitzen, har i år eksisteret i et kvart århundrede. Partiet er med til at skubbe mindretallet fremad, mener både den nuværende og tidligere formand.

På en varm maj dag i 1998 blev et nyt ungdomsparti med udgangspunkt i det tyske mindretal i Sønderjylland stiftet. 'Junge SPitzen' – bevidst med stort SP i midten som reference til moderpartiet Slesvigsk Parti – blev navnet på partiet, der i år kan fejre sin 25-års fødselsdag.

Og efter et kvart århundrede har partiet fortsat sin berettigelse, mener den nuværende formand Katharina Kley.

"Det er fortsat vores vigtigste opgave at være et forum, hvor mindretallets unge kan engagere sig politisk. Vi skal skubbe til den ældre generation og være en drivkraft i det tyske mindretal", siger hun.

Ruth Candussi, partisekretær i Slesvigsk Parti, var med til at stifte Junge SPitzen i 1998 og bestred formandsposten i tre år, da den første formand trak sig få måneder efter partiets grundlæggelse. Hun er glad for, at der fortsat er et stærkt og engageret ungdomsparti.

"Som ungdomsparti kan man tillade sig at sige nogle ting, som det etablerede moderparti ikke kan. Den rolle varetager Junge SPitzen stadig rigtig godt. Senest var de jo efter os, da vi måske var lidt for hurtige til at fejre regeringens omlægning af grænsekontrollen i maj med champagne og store smil. Det er den dynamik, der skal være drivkraften i mindretallet", siger Ruth Candussi.

Som ung i det tyske mindretal i 1990'erne oplevede hun, at der manglede et forum for unge, hvor det var muligt at diskutere mindretal, samfund og politik. Det førte til partiets stiftelse, og noget af det første arbejde var kampagnen 'Steh dazu', der satte fokus på, at det var positivt at komme fra det tyske mindretal.

"I de år oplevede jeg, at mange fra mindretallet havde et distanceret forhold til deres egen identitet og historie. Det var ikke fedt at skilte med, at man var fra det tyske mindretal. Men for mig var det ikke pinligt. Jeg synes, det var fedt, og det forsøgte vi at få andre til også at tænke", siger Ruth Candussi.

Også i dag er mindretalsidentitet et vigtigt emne, fremhæver Katharina Kley. Men hun håber også, at man i fremtiden kan tiltrække flere unge, der ikke har mindretalsbaggrund, men blot har hjemme i Sønderjylland.

"Slesvigsk Parti har været dygtige til at sælge sig selv som partiet for hele Sønderjylland. På samme måde ønsker vi også på sigt at være ungdomspartiet for hele Sønderjylland. For det er en væsentlig pointe, at vi ikke kun beskæftiger os med mindretalsemner, men emner, der vedrører hele Sønderjylland", siger Katharina Kley. 🍷